

institutions. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated January 11, 2006, No. 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-06#Text>

5. Kulyk N. A., Gudym S. V. Health level of first-year students upon admission to higher education institutions. Actual problems of physical education of different population groups: coll. scientific works. Kharkiv, 2018. P. 144-151.

6. Potashniuk I. State of psychological health of secondary school students institutions and the strategy of its strengthening. Physical culture, sport and health of the nation: coll. of science works Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi; Goal. editor V. M. Kostyukevich. Vinnytsia: LLC «Planer», 2014. Issue 18 (Volume 1). P. 229-235.

7. Strategic priorities of youth policy: education, employment, housing. Annual report to the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine on the situation of youth in Ukraine (according to the results of 2013). URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://mms.gov.ua/storage/app/sites/16/Mizhnarodna_dijalnist/shorichni_dopovidi/dopovid-molod-zapidsumkamy-2013.pdf

8. Hristova T. E., Pyurko V. E., Kazakova S. M. State of health of students of higher educational institutions and ways to improve it. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2460/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%20%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%A2.%D0%84.pdf

9. Yakovliv E., Yakovliv V. Peculiarities of staffing of special medical groups of higher educational institutions for classes in physical education. Physical culture, sport and health of the nation: coll. of science works Vol. 15. Vinnytsia: LLC «Lando LTD», 2013. P. 264-269.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.5(164).19
УДК: 796.011.3-056.264:376.36-053.4

Круцевич Т. Ю.
Доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Гулюк Н. О.
аспірант
Національний університет фізичного виховання і спорту України
Погасій Л. І.
Старший викладач кафедри фізичної культури
Київський національний торговельно-економічний університет

ВПЛИВ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА РОЗВИТОК ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ МОВЛЕННЯ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

У оглядовій статті порушено актуальну проблему стосовно дослідження дітей із затримкою мовленнєвого розвитку в навчально дошкільному закладі. На основі аналізу науково-методичної літератури проаналізовано та узагальнено особливості психомоторного та когнітивного розвитку дітей з порушенням мовлення. Розглянуті найбільш ефективні засоби фізичного виховання та методи організації занять з дітьми із затримкою мовлення в дитячому соціумі. Результати. Встановлено, за даними літературних джерел, що для дітей дошкільного віку з затримкою мовлення характерні: відставання в показниках психічного та фізичного розвитку, рухових здібностей, комунікацій в спілкуванні з однолітками, порушується адаптаційні можливості в суспільстві, нестійка увага, внаслідок чого і відбувається погіршення настрою та самооцінки. Але водночас також існують тенденції щодо напрямів покращення засобів, методів та програм для якомога більш ефективних пошуків подолання цієї нозологічної проблеми в дитячому соціумі. Висновки. Розвиток дітей з порушенням мовлення мають суттєвий різний вектор в порівнянні зі здоровими дітьми, які навчаються в дошкільному навчальному закладі. Засоби фізичного виховання для дітей цієї нозології розглядається, як один з основних ланок покращення не тільки когнітивних та психомоторних функцій, але й включають заходи щодо покращення компонентів здоров'я, які містять в собі – психічний, фізичний, соціальний та духовний (моральний) розвиток дітей в дошкільному середовищі.

Ключові слова: діти, дошкільний вік, мовленнєвий розвиток, адаптивне фізичне виховання.

Krutsevych Tatyana, Huliuk Nadiia, Pohasii Lyudmila. The effect of adaptive physical education on the development of children with speech delays in a preschool educational institution. The review article raises an actual problem related to the study of children with delayed speech development in a preschool educational institution. On the basis of the analysis of scientific and methodical literature, the peculiarities of psychomotor and cognitive development of children with speech disorders in the conditions of a preschool institution were analyzed and summarized. The most effective means of physical education and methods of organizing children's activities with children with speech delay in children's society are considered. Results. Based on the results of literary sources, it was established that preschool children with speech delay are characterized by: lag in indicators of physical and mental development of motor skills, communication in communication with peers, adaptive opportunities in society are violated, adaptive attention, unstable attention, as a result of which there is a deterioration of mood and self-esteem. But at the same time, there are also trends in the direction of improving methods and programs for the most effective search for overcoming this nosological problem in children's society.

Conclusions. The development of children with speech disorders has a significantly different vector compared to healthy children who study in a preschool educational institution. Means of physical education for children of this nosology is considered as one of the main links of improving not only cognitive and psychomotor functions, but also includes measures to improve components of health, which include the mental, physical, social, spiritual, and moral development of children in the preschool environment.

Key words: children, preschool age, speech development, adaptive physical education.

Постановка проблеми та аналіз літературних джерел. Сучасна Україна та її інтеграція в європейський простір, набуває дедалі більшого розвитку дітей з особливими освітніми потребами в навчальних закладах. Сучасні дослідження (Е.С. Вільчковський, О.І. Курок 2008; Н. Захарова, 2010; Т.Ю. Круцевич 2017) відзначають, що діти, які не здобули освіти в дошкільних навчальних закладах, а виховуються в сім'ї обмеженому спілкуванні, на початку шкільного життя відчувають істотні труднощі соціальної адаптації.

Як стверджують дослідження проведені аналітичною компанією Gradus Research в 2022 році, 75% дітей на тлі війни мають травмовану психіку [3]. Проблемам розладу психічного розвитку присвячена низка досліджень авторів (В.В. Войтко, 2016; Ж.Л. Козіної, М. В. Борисюк, Т. А. Базиліук, 2013; В. І. Кротенко, М. О. Оробей, 2014; М.М. Твердохліб, В.І. Лобанова, 2012; О.М. Семенцова 2021 та ін.).

Існує достатня кількість досліджень науковців, які довели ефективність застосування психокоригувальних вправ (А.М. Куцопалська, 2016), рухливих ігор (Х.Є. Шавель, 2014; Л.І. Кузнецова 2015), ігрової діяльності (Н.Є. Нестерчук, І.С. Подолянчук, І.О. Сидорук, 2020), лікувальної гімнастики (Н.Б. Грейда, А.М. Тучак, 2015), інтегральних занять (В.М. Пасічник, В. Мельник, Н. Кудріна, 2016) на фізичний розвиток дітей дошкільного та шкільного віку з затримкою психічного розвитку.

Але на сьогодні, однією з основних проблем психологічного розвитку дитини дошкільного віку – є затримка мовлення. Це призводить до проблем не лише мовленнєвої функції, а й соціального, емоційного, академічного та економічного благополуччя. Такі затримки мовленнєвого розвитку, можуть призвести до значних проблем, як для самої дитини так і для оточуючих в цілому. Питання мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку є важливим науковим та педагогічним складником сучасних досліджень, що відображено у працях (Марченко І. С., 2015; Богуш А. М., 2018; Соботович Е. Ф., 2002; Васильєва Н. І, 2004; Рібцун Ю. В., 2013; Шеремет М. К., 2016; Свідерська, 2018 та ін.).

В свою чергу розвиток мовлення впливає (Вільчковський, 1990; Круцевич Т. Ю., Пангелова Н., 2015; Москаленко, 2010; Возчикова Н. В., 2018) на комунікацію дітей та успішність їх соціальної адаптації (Сергієнко В. П., 2020). Мельник І., Реснянська У. (2016) констатують той факт, що недосконалість комунікативних навичок, мовленнєвий ступор, не забезпечує вільне спілкування, що в свою чергу не сприяє психомоторному та когнітивному розвитку дітей дошкільного віку.

Дослідження Петренко Н. Б. підтверджують дані, щодо позитивного впливу на когнітивні функції, психічний розвиток та координаційні здібності дітей із порушенням мовлення завдяки авторській навчальній програмі танцювально-коригувальної спрямованості. Завдяки цій методиці у дітей покращується мовленнєвий розвиток при виконанні: фізичних вправ, фітбол-гімнастики, спортивних танців та інше [17].

Науковці (Гаврилова Н. С., 2014; Кураєв Г. А., 2001) виділяють, що відсутність програм для дітей з цією нозологією зумовлена недостатнім дослідженням оцінки рухової функції, які потребують заздалегідь продуманих, обґрунтованих та послідовних спеціальних педагогічних дій [2].

Таким чином, в даний час адаптивне фізичне виховання для дітей з затримкою мовлення перебуває на етапі формування більш чіткої розробки новітніх педагогічних можливостей. Проте, проаналізувавши це питання в науково-методичній літературі виявлено, що фізичний стан дітей з цією нозологією розкрито уривчасто і недостатньо конкретизовано. При цьому вплив засобів фізичного виховання на дітей з затримкою мовлення є актуальною темою дослідження сьогодення.

Мета статті – систематизація та узагальнення ефективності впливу адаптивного фізичного виховання на психомоторний та когнітивний розвиток дітей старшого дошкільного віку з затримкою мовлення в навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний розвиток освітнього процесу, що складається із Закону України "Про освіту"(нова редакція), Закону про дошкільну освіту, інших нормативно-правових актів та міжнародних договорів України, обумовлюють потребу удосконаленню змісту дошкільної освіти, особисто вагому уваги приділити до дітей з вадами психічного порушення, зокрема й затримкою мовленнєвого розвитку [19].

На сьогоднішній день проблема затримки мовленнєвого розвитку дітей посідає одне із важливих питань в дошкільному навчальному закладі. Бо саме перед науковцями та педагогами-практиками постає серйозна проблема і доводиться констатувати той факт, що 85% дітей старшого дошкільного віку володіють мовленням на рівні 3-річних [1].

Станом на 2022 рік кількості дітей у групах, які навчаються в дошкільних навчальних закладах мають такі результати, що в Україні 60 020 дітей навчаються у групах спеціального призначення, з них це:

- I. з порушенням мови – 38 501 дітей;
- II. з порушенням зору – 6 742 дітей;
- III. опорно-рухового апарату – 6 263 дітей
- IV. з затримкою психічного розвитку – 6 496 дітей;
- V. з порушенням інтелекту – 1 546 дітей;
- VI. з порушенням слуху – 472 дітей [7].

Наприклад, для порівняння по статичним даним в Норвегії за 2022 рік дошкільний навчальний заклад відвідали 93,4 % дітей. З них 3,4 % навчаються з різноманітними нозологіями і саме з затримкою мовлення складають найбільшу кількість дітей в цих групах [27]. Отже, на сьогодні в Україні переважає найбільша кількість дошкільнят саме з затримкою мовлення.

Провідні дослідники стверджують, що важливо контролювати та підтримувати дитину з затримкою мовленнєвого розвитку протягом дошкільних років та в подальші роки навчання. Особливо після COVID-19, коли у деяких дітей розвиток мовлення затримувався через пандемію [24].

Згідно дослідженням Sallat Stephan, який виявив схильність дітей дошкільного віку з затримкою мовлення до високих

ризиків когнітивних, соціально-емоційних і в подальшому шкільних проблем [28]. Шеремет М. К. який також зазначав, що порушення мовленнєвого розвитку дитини є однією з форм складної когнітивної вади, яка призводить до вибіркового розладу мовленнєвих порушень, що і зумовлено відхиленням немовних функцій та процесів життєдіяльності у дитячому організмі [12].

Автори Колупаєва А. А., Таранченко О. М. доводять, що затримка мовлення найчастіше виникає у дітей старшого дошкільного віку, у багатьох випадках зберігаються і до шкільних років, а іноді спостерігаються впродовж усього життя. Досить часто порушення мовленнєвого розвитку є супутньою ознакою інших порушень у дітей, зокрема порушень слухової сфери, когнітивної, фізичної. Прояви мовленнєвих порушень можуть бути різними: від досить простих форм (відсутність мовлення, заміна звука) до досить складних (повна відсутність мовлення за збереження слуху, розлад мовлення внаслідок неврологічного захворювання тощо) [10].

Порушення когнітивних функцій у дітей зумовлюється затримкою мовлення саме в дошкільному віці. Дитина при мовленнєвому порушенні з великим ускладненням будує фрази і має стислий словниковий запас, ледве може порівнювати, узагальнювати, знижена вербальна пам'ять, діти забувають послідовність елементів у завданні, не розуміють складні інструкції. І якщо вчасно не вжити необхідних заходів у дитини виникнуть проблеми в соціумі, і на цьому фоні виникають комплекси, які будуть негативно впливати в подальшому на навчання. За останні 20 років число дітей із затримкою мовлення збільшилась більш ніж в 6 разів [15].

Запропонована періодизація мовленнєвого розвитку вченим Львов М. Р., який визначив ступені процесу розвитку мовлення у дітей, які використовуються і на сьогоднішній час:

1. Немовлячий вік – до 1 року.

В цьому періоді діти потребують емоційного й змістовного спілкування з дорослими, пізнання та роз'яснення того чого спостерігають.

2. Ранній вік (переддошкільний) – 1 – 3 роки.

У дітей зароджується узагальнююча функція слова: діти починають називати речі, предмети і інше. Розширюють свій словниковий запас. Лінії мислення та мовлення в цьому віці перехрещуються. Виникає потреба більше і точніше в спілкуванні з дорослими.

3. Дошкільний вік – від 3 до 6 років.

Якраз в цьому віці, провідний вид діяльності і виступає – гра. Проявляються комунікативне мовлення у дошкільнят. Завдяки мовленню діти в старшому дошкільному віці вчаться самостійно регулювати спілкування з оточуючими та своїми однолітками.

Таким чином, ігри сприяють розвитку мовлення дітей, збагачується словниковий запас, розвивається кмітливість і завдяки цьому діти вчаться будувати стосунки з навколишнім світом. Саме завдяки іграм створюється позитивний емоційний фон, збуджується емоції кожного партнера по грі, починають краще розуміти своє мовлення та його значення в комунікації зі своїми однолітками. За допомогою гри покращується здоров'я, відбувається всебічний розвиток дитини.

Роль ігрових завдань важлива, адже вони покращують:

- розвиток увагу, уяву, мислення, спостережливості, мови;
- розвиток свідомо узагальнювання;
- уваги до мовлення [18, 20].

Машталер А. С. зазначав, що є всі підстави стверджувати, що моторика рук дитини активізує й стимулює діяльність кори головного мозку, підвищує працездатність усіх її відділів, позитивно впливає на формування вищих пізнавальних функцій, особливо мовлення й мислення в дошкільному навчальному закладі [14].

Отже, специфічні прояви порушень загальної, дрібної та артикуляційної моторики дітей з затримкою мовлення спостерігаються на всіх рівнях рухової організації занять в дошкільному закладі [6]. Гаврилова Н. С. підтримує цю гіпотезу, що порушення функцій сенсо-моторного рівня (артикуляційна моторика, функції дихання) найбільш виражено виділялись у дітей з затримкою мовлення [5].

За дослідженнями Мартиненко І., порушення мовлення у дошкільнят негативно виражається на розвиток спілкування, призводить до затримки формування комунікативних вмінь та навичок [13]. Саме у дошкільників з затримкою мовленнєвого розвитку проявляються просвіти в пізнавальній і особистісній сфері спілкування, що негативно позначається у встановленні знань дітей про себе та навколишнє оточення загалом [4]. Як зазначає Хома Л. Ю. у дітей з порушенням мовлення в дошкільному віці починаються проявлятися інтелектуальні відставання, що мають вторинний характер. Таким же чином, характеризуються нестійкістю і нестабільністю уваги; швидким забуванням матеріалу; обмеженістю мислення, труднощами встановлення послідовності сприйняття подій на слух [23]. Дошкільнята часто фізично ослаблені, не витривалі, швидко втомлюються. Складно витримують весь день в садочку, для таких дітей характерна скутість в руховій активності. Негативно на здоров'ї позначається і те, що протягом дня вони проводять в сидячому положенні. Отже, кращим засобом проти гіподинамії у таких дітей є – рухлива гра [16].

Конопляста С. Ю., Сак Т. В. доводять той факт, що між учасниками у грі виникають комунікаційні взаємовідносини. Ігри об'єднують всіх учасників одним задумом. У рухливих іграх формується воля дитини, її вміння спілкуватися, співпрацювати з іншими дітьми та командою на даному етапі занять [11]. Для ефективної корекційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення радять застосовувати систему фізичних вправ: логоритміку – це комплексна методика, що включає в себе засоби логопедичного, музично-ритмічного та фізичного виховання [22].

Захарченко В. Г. в своїй роботі акцентує увагу, що зміст гри є специфічним засобом, що визначає мовленнєвий матеріал, який повинен оволодіти та оперувати в процесі гри кожна із дитини для покращення свого мовлення. Соціальна потреба дитини в спілкуванні та грі і складає зміст цих мотивів. Мовлення є наслідком діяльності дитини в дошкільні роки [9]. Савінова Н. В. погоджується з цим дослідженням і визначає, що гра є один із найважливіших засобів розвитку мовлення дітей. В ігровій діяльності діти використовують всі форми усного мовлення. Відтак, ігрова діяльність стимулює та значно підвищує розвиток мовлення дітей старшого дошкільного віку [21].

В цілому, порівнюючи успішність дітей із звичайним мовленнєвим розвитком і з затримкою мовлення можна констатувати той факт, що остання група дітей, внаслідок об'єктивних причин, постійно відчувають стрес, що негативно позначається як у фізичному так і на психологічному здоров'ї дитини. Затримка мовлення у дітей супроводжуються руховими розладами [25].

Дослідження Журавльової Л. С. доводить той факт, що у процесі ігрової діяльності розвивається мовлення дітей. Саме використання музично-дидактичних ігор позитивно впливає на розвиток дітей старшого дошкільного віку з порушенням мовлення [8]. Отже, музична терапія у взаємодії з ігровими рухами може забезпечити базову та підтримуючу терапію дітей із затримкою мовленнєвого розвитку [26].

Висновки. Аналіз літературних джерел з проблематикою дослідження засвідчують особливість фізичного та психічного розвитку дітей із затримкою мовлення в порівнянні зі здоровими однолітками. Дітям цієї нозології характерні порушення когнітивного функціонування, психічного та фізичного розвитку, недостатній рівнем координаційних та моторних здібностей в дошкільному навчальному закладі.

Доведено той факт, що засоби та методами адаптивного фізичного виховання покращується мовлення дітей дошкільного віку. Завдяки цьому будуються взаємовідносини з оточуючими, діти долучаються до різноманітних рухових дій, що в свою чергу покращується соціальна адаптація в дитячому середовищі.

Проте, у сучасних вітчизняних та закордонних літературних джерелах є поодинокі рекомендації щодо практичної організації занять, програм з адаптивного фізичного виховання для дітей з порушенням мовлення.

Напрямки подальших досліджень полягають у розробці програм в дошкільному навчальному закладі для дітей з затримкою мовленнєвого розвитку.

Література

1. Богуш А. М. Мовленнєвий портрет п'ятирічної дитини. Дошкільне виховання. 2013. №7. С. 6 – 10.
2. Буховець Б., Дишель Г., Романенко С. Передумови побудови програми фізичного виховання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 39. С. 263–267.
3. В Україні через війну травмована психіка у 75% дітей. *Укрінформ - актуальні новини України та світу*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3473249-v-ukraini-cherез-vijnu-u-75-ditej-travmovana-psihika.html> (дата звернення: 18.03.2023).
4. Волік Н. До проблеми соціалізації дітей дошкільного віку з вадами мовлення. *Науковий вісник Мелітопольського Державного педагогічного університету. Серія :Педагогіка*. 2017. № 1 (18). С. 26–31.
5. Гаврилова Н. С. Система корекції порушень фонетичного боку мовлення. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*. 2014. № 19. С. 37–44.
6. Двіжона В. Особливості моторного та когнітивного розвитку дітей дошкільного віку з моторною алалією. *Педагогічні науки*. 2019. № 74. С. 12–16.
7. Дошкільна освіта в Україні у 2021 р. Статистичний бюлетень / Державна служба статистики України, 2022. 48 с.
8. Журавльова Л. С. Розвиток мовлення у старших дошкільників із заїканням засобами музично-дидактичних ігор : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.03. Київ, 2009. 255 с.
9. Захарченко В. Г. Формування зв'язного мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Київ, 1997. 186 с.
10. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі : навчально-методичний посібник. Харків : "Ранок", 2019. 304 с.
11. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 294 с.
12. Логопедія: підручник / за ред. М. К. Шеремет. Київ: Видавничий Дім "Слово", 2018. 856 с.
13. Мартиненко І. Проблема комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку з системними мовленнєвими порушеннями. *Науковий часопис. Спеціальна психологія*. 2014. № 26. С. 342–348.
14. Машталер А. С. Розвиток дрібної моторики у дітей із загальним недорозвиненням мовлення. *Таврійський вісник освіти*. 2015. № 4 (52). С. 242–247.
15. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу : навч.-мет. посіб. / ред.: В. Засенко, Л. Прохоренко. Київ, 2020. 435 с.
16. Особливості організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми з особливими потребами в закладах дошкільної освіти / М. В. Богдановська та ін. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. № 3. С. 7–11.
17. Петренко Н. Б. Вплив занять з елементами танцювальних вправ на когнітивні функції дітей 4 – 6 років з відхиленнями мовлення: дис. ... канд. наук з фіз. вих. і спорту : 24.00.02. Київ, 2018.
18. Психологія мовлення і психолінгвістика : навчальний посібник / ред. Л. О. Калмикової. Київ : "Фенікс", 2008. 245 с.
19. Реформа освіти та науки. *Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 19.03.2023).
20. Рібцун Ю. В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення : навчально-методичний посібник. Київ, 2014. 238 с.
21. Савінова Н. В. Коригування мовлення дітей старшого дошкільного віку в ігровій діяльності: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Одеса, 2005. 247.
22. Тарасюк Є. Ю. Логопедична ритміка у системі роботи з дітьми з порушенням мовлення. *Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності*: за матеріалами Всеукраїнської студентської інтернет-конференції, м. Житомир, 10 жовт. 2022 р. 2022. С. 192–195.
23. Хома Л. Ю. Особливості комунікативно-мовленнєвої діяльності дошкільників з тяжкими порушеннями мовлення. *Магістерські студії. Альманах*. 2021. № 21. С. 297–299.

24. Children with persistent speech disorder are more likely to have problems making friends, research finds. *Homepage | University of Bristol*. URL: <http://www.bristol.ac.uk/news/2023/january/speech-disorder-children.html> (date of access: 13.03.2023).
25. Evaluation of the adaptive potential of first-graders with normal speech development and speech disorders. / Voloshina, L.N et al. *Cypriot Journal of Educational Science*. 2019. Vol. 14, no. 2. P. 345–351.
26. Groß W., Linden U., Ostermann T. Effects of music therapy in the treatment of children with delayed speech development - results of a pilot study. *BMC Complementary and Alternative Medicine*. 2010. Vol. 10, no. 39. P. 1–10.
27. Maya Dybvig Joner, Marit Alvestad, Elin Reikerås. Special education in Norwegian early childhood education and care: a document analysis of special education assistance provided to children with language disorders. *European Journal of Special Needs Education*. 2022. P. 2–14.
28. Sallat S. *Musikalische Fähigkeiten im Fokus von Sprachentwicklung und Sprachentwicklungsstörungen*. 3rd ed. Germany : Rosch-Buch Druckerei GmbH, 2008. 221 p.

References

1. Bohush A. M. Movlennieviy portret p'iatyrichnoi dytyny. *Doshkilne vykhovannia*. 2013. №7. P 6 – 10. [in Ukrainian].
2. Bukhovets B., Dyshel H., Romanenko S. Peredumovy pobudovy prohramy fizychnoho vykhovannia ditei doshkilnogo viku z porushenniami movlennia. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. 2021. № 39. P.263–267. [in Ukrainian].
3. V Ukraini cherez viinu travmovana psykhyka u 75% ditei. *Ukrinform - aktualni novyny Ukrainy ta svitu*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3473249-v-ukraini-cherz-vijnu-u-75-ditej-travmovana-psihika.html> (data zvernennia: 18.03.2023). [in Ukrainian].
4. Volik N. Do problemy sotsializatsii ditei doshkilnogo viku z vadamy movlennia. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho Derzhavnogo pedahohichnogo universytetu. Serii :Pedahohika*. 2017. № 1 (18). P. 26–31. [in Ukrainian].
5. Havrylova N. S. Systema korektsii porushen fonetychnoho boku movlennia. *Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykholohiia*. 2014. № 19. P. 37–44. [in Ukrainian].
6. Dvizhona V. Osoblyvosti motornoho ta kohnityvnogo rozvytku ditei doshkilnogo viku z motornoiu alaliiu. *Pedahohichni nauky*. 2019. № 74. S. 12–16. [in Ukrainian].
7. Doshkilna osvita v Ukraini u 2021 r. *Statystychni biuleten / Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy*, 2022. 48 p. [in Ukrainian].
8. Zhuravlova L. S. Rozvytok movlennia u starshykh doshkilnykiv iz zaikanniam zasobamy muzychno-dydaktych nykh ihor : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.03. Kyiv, 2009. 255 p. [in Ukrainian].
9. Zakharchenko V. H. Formuvannia zviaznogo movlennia ditei starshoho doshkilnogo viku zasobamy siuzhetno-rolovoi hry: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.01. Kyiv, 1997. 186 p. [in Ukrainian].
10. Kolupaieva A. A., Taranchenko O. M. Navchannia ditei z osoblyvymi osvitynymi potrebamy v inkluzyivnomu seredovyschi : navchalno-metodychni posibnyk. *Kharkiv : «Ranok»*, 2019. 304 p. [in Ukrainian].
11. Konopliasta S. Yu., Sak T. V. *Lohopsykholohiia : navch. posib*. Kyiv : Znannia, 2010. 294 p. [in Ukrainian].
12. *Lohopediia: pidruchnyk / za red. M. K. Sheremet*. Kyiv: Vydavnychi Dim «Slovo», 2018. 856 p. [in Ukrainian].
13. Martynenko I. Problema komunikatyvno-movlennievoho rozvytku ditei doshkilnogo viku z systemnymi movlennievymi porushenniami. *Naukovyi chasopys. Spetsialna psykholohiia*. 2014. № 26. S. 342–348. [in Ukrainian].
14. Mashtalr A. S. Rozvytok dribnoi motoryky u ditei iz zahalnym nedorozvynenniam movlennia. *Tavriiskyi visnyk osvity*. 2015. № 4 (52). S. 242–247. [in Ukrainian].
15. Navchannia ditei z porushenniami kohnityvnogo rozvytku v umovakh kompetentnisnogo pidkhodu : navch.-met. posib. / red.: V. Zasenka, L. Prokhorenko. Kyiv, 2020. 435 p. [in Ukrainian].
16. Osoblyvosti orhanizatsii fizkulturno-ozdorovchoi roboty z ditmy z osoblyvymi potrebamy v zakladakh doshkilnoi osvity / M. V. Bohdanovska ta in. *Naukovyi visnyk Pivdenoukrajinskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni K. D. Ushynskoho*. 2018. № 3. S. 7–11. [in Ukrainian].
17. Petrenko N. B. Vplyv zaniat z elementamy tantsiuvalnykh vprav na kohnityvni funktsii ditei 4 – 6 rokov z vidkhyleniami movlennia : dys. ... kand. nauk z fiz. vykh. i sportu : 24.00.02. Kyiv, 2018. 293 p. [in Ukrainian].
18. *Psykholohiia movlennia i psykholinhivistyka : navchalnyi posibnyk / red. L. O. Kalmykovo*. Kyiv : "Feniks", 2008. 245 p. [in Ukrainian].
19. *Reforma osvity ta nauky. Yedynyi veb-portal orhaniv vykonavchoi vlady Ukrainy*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (data zvernennia: 19.03.2023). [in Ukrainian].
20. Ribtsun Yu. V. Doshkilniatko: korektsiino-rozvyvalna ta navchalno-vykhovna robota z ditmy z fonetyko-fonematychnym nedorozvytkom movlennia : navchalno-metodychni posibnyk. Kyiv, 2014. 238 s. [in Ukrainian].
21. Savinova N. V. Koryhuvannia movlennia ditei starshoho doshkilnogo viku v ihrovii diialnosti: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02. Odesa, 2005. 247 s. [in Ukrainian].
22. Tarasiuk Ye. Yu. Lohopedychna rytmyka u systemi roboty z ditmy z porushenniam movlennia. *Aktualni problemy suchasnoi psykholohichnoi nauky: vyklyky suchasnosti : za materialamy Vseukrajinskoj studentskoj internet-konferentsii, m. Zhytomyr, 10 zhovt. 2022 r.* 2022. S. 192–195. [in Ukrainian].
23. Khoma L. Yu. Osoblyvosti komunikatyvno-movlennievoy diialnosti doshkilnykiv z tiazhkymy porushenniami movlennia. *Mahisterski studii. Almanakh*. 2021. № 21. S. 297–299. [in Ukrainian].
24. Children with persistent speech disorder are more likely to have problems making friends, research finds. *Homepage | University of Bristol*. URL: <http://www.bristol.ac.uk/news/2023/january/speech-disorder-children.html> (date of access: 13.03.2023).
25. Evaluation of the adaptive potential of first-graders with normal speech development and speech disorders. / Voloshina, L.N et al. *Cypriot Journal of Educational Science*. 2019. Vol. 14, no. 2. P. 345–351.
26. Groß W., Linden U., Ostermann T. Effects of music therapy in the treatment of children with delayed speech development - results of a pilot study. *BMC Complementary and Alternative Medicine*. 2010. Vol. 10, no. 39. P. 1–10.

27. Maya Dybvig Joner, Marit Alvestad, Elin Reikerås. Special education in Norwegian early childhood education and care: a document analysis of special education assistance provided to children with language disorders. *European Journal of Special Needs Education*. 2022. P. 2–14.

28. Sallat S. *Musikalische Fähigkeiten im Fokus von Sprachentwicklung und Sprachentwicklungsstörungen*. 3rd ed. Germany : Rosch-Buch Druckerei GmbH, 2008. 221 p.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2023.5(164).20

УДК: 796.41-053.4/5:616-06]061:796

Маланій Ю.А.
аспірант Прикарпатський національний університет
ім. Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ

КОРЕКЦІЯ ФІЗИЧНОГО СТАНУ ДІТЕЙ 5-6 РОКІВ ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ГІМНАСТИКОЮ В СПОРТИВНИХ ШКОЛАХ

У статті досліджувалося оцінка фізичного розвитку та рівня фізичної підготовленості дітей 5-6 років, які займаються гімнастикою в спортивних школах з аналізом фізіометричних вимірів, зокрема : життєва ємність легень, динамометрія, частота дихання та ЧСС, а також детальним аналізом рівня фізичної підготовленості за допомогою педагогічного тестування.

Під час дослідження використано теоретичний аналіз, а саме аналіз та узагальнення літературних джерел, систематизація, порівняння різних поглядів на досліджувану проблему, контент-аналіз підручників з метою вивчення теоретичних та методичних основ оздоровчих занять учнів спортивної школи, методи визначення антропометричних даних та методи математичної статистики та обробки даних, а також методи педагогічного тестування.

Отримані нами результати оцінки рівня фізичної працездатності дітей дозволили зробити висновки, що у більшості осіб вона відповідає середньому рівню, а в третини дітей виявили малі її функціональні резерви. Показники ЖЄЛ теж відповідали середнім статистичним показникам, аналізуючи отримані дані, щодо розвитку фізичних якостей, можна засвідчити те, що практично усі показники тестів, які характеризують фізичну підготовленість дітей, знаходяться на низькому та нижче середньому рівнях. У жодному з тестів діти не продемонстрували високого рівня, аналіз індивідуальних результатів оцінювання рівня фізичної підготовленості дітей 5-6 років показує, що 40,7% досліджуваних мають середній рівень фізичної підготовленості, вище середнього – 14,8 %, нижче середнього рівня відповідає 25,9 % дітей, низькому рівню – 18,5 % осіб . Тому, нами було відібрано 120 дітей (44,4%) з низьким та нижче середнього рівнями фізичної підготовленості для проведення з ними оздоровчих занять гімнастикою за авторською програмою.

Результати нашого дослідження засвідчили, що більшість показників фізичного розвитку та функціонального стану дітей 5-6 років, які займаються гімнастикою в спортивних школах відповідають віковій нормі, проте аналіз індивідуальних результатів оцінювання рівня фізичної підготовленості дітей 5-6 років показує, що 40,7% досліджуваних мають середній рівень фізичної підготовленості, вище середнього – 14,8 %, нижче середнього рівня відповідає 25,9 % дітей, низькому рівню – 18,5 % осіб.

Ключові слова: фізичний розвиток, фізіометричні виміри, фізична підготовленість, фізичні якості, фізичний стан, гімнастика.

Malanii Yu. A. Correction Of The Physical Condition Of Children 5-6 Years Old Who Are Engaged Gymnastics In Sports Shoools The article deals with the assessment of physical development and level of physical fitness of children 5-6 years' old who are engaged in gymnastics in sports schools with the analysis of physiometric measurements, in particular: vital capacity of the lungs, dynamometry, respiratory rate and heart rate, as well as a detailed analysis of the level of physical fitness with the help of pedagogical testing.

During the research, theoretical analysis was used, namely the analysis and generalization of literary sources, systematization, comparison of different views on the problem under study, content analysis of textbooks for the purpose of studying the theoretical and methodical foundations of physical education of sports school students, methods of determining anthropometric data and methods of mathematical statistics and data processing, as well as pedagogical testing methods.

The results of the assessment of children's physical capacity allowed us to conclude that in most people it corresponds to the average level, and in a third of children, small functional reserves were found. The indicators of vital capacity of the lungs also corresponded to the average statistical indicators, analyzing the obtained data regarding the development of physical qualities, it can be proven that almost all test indicators that characterize the physical fitness of children are at low and below average levels. In none of the tests did the children demonstrate a high level, the analysis of individual results of assessing the level of physical fitness of children 5-6 years old shows that 40.7% of the subjects have an average level of physical fitness, 14.8% have an above average level, 25.9% of children have a below average level, 18.5% have a low level % of people. Therefore, we selected 120 children (44.4%) with low and below average levels of physical fitness to conduct recreational gymnastics classes with them according to the author's program.

The results of our research proved that most of the indicators of physical development and functional state of children 5-6 years old who do gymnastics in sports schools correspond to the age norm, however, the analysis of individual results of assessing the level of physical fitness of 5-6-year-old children shows that 40.7% of the subjects have an average level of physical fitness, 14.8% have an above average level, 25.9% of children have a below average level, 18% have a low level, 5% of people